

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.**
Jilská 1, Praha 1
Tel./fax: 286 840 129
E-mail: marketa.skodova@soc.cas.cz

Okolnosti ovlivňující dosažení vzdělání

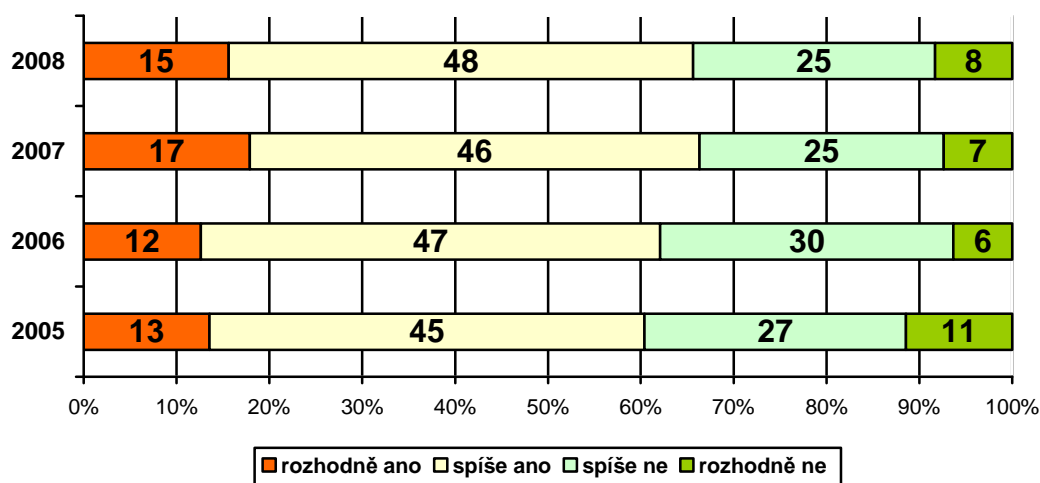
Technické parametry

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost 2008, v08-09</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>1. 9. – 8. 9. 2008</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Region (Oblasti NUTS 2), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1066</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>OR.56, OR.133, OR.134</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>2. října 2008</i>
<i>Zpracoval:</i>	<i>Markéta Škodová</i>

V zářijovém šetření zjišťovalo CVVM Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i., postoje českých občanů k různým aspektům vzdělávání. Respondenti hodnotili vlastní dosažené vzdělání nebo různé faktory, které ovlivňují úroveň vzdělání.

Necelé dvě třetiny oslovených souhlasily s tvrzením, že každý člověk má v ČR možnost dosáhnout vzdělání, které odpovídá jeho schopnostem (15 % respondentů souhlasilo „rozhodně“, 48 % „spíše“). Třetina českých občanů zastává názor opačný – odpověď „spíše ne“ zvolilo 25 %, odpověď „rozhodně ne“ 8 % dotázaných. Z časového srovnání (viz graf 1 na následující straně) vyplývá, že rozložení názorů v české veřejnosti je v posledních třech letech víceméně konstantní. Jistý posun lze zaznamenat v „záporných“ odpovědích, jejichž počet od roku 2005 v součtu těch rozhodných i méně rozhodných klesá.

Graf 1: Může každý dosáhnout vzdělání, které odpovídá jeho schopnostem? – časové srovnání (v %)¹

Pozn.: Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „neví“.

Analýza základních sociodemografických znaků ukázala, že rozhodný souhlas s předloženým tvrzením volili častěji vysokoškoláci a středoškoláci, potenciální voliči ODS a lidé s proklamovanou dobrou životní úrovní.

Na dosažení konkrétní úrovně vzdělání má podle mínění bezmála všech Čechů největší vliv píle, pracovitost a vlastní schopnosti (viz tabulku 1).

Tabulka 1: Co ovlivňuje dosažení vzdělání? (v %)²

	rozhodně důležité	spíše důležité	spíše nedůležité	rozhodně nedůležité	+/-
píle, pracovitost	71	26	2	0	97/2
vlastní schopnosti	67	30	2	0	97/2
vzdělání rodičů	27	47	20	5	74/25
znalost správných lidí	23	47	20	3	70/23
původ z bohaté rodiny	23	44	24	6	67/30
rasa či národnost	8	28	40	19	36/59
pohlaví	3	12	46	38	15/84

Pozn.: Dopočet do 100% v řádcích tvoří odpověď „neví“.

¹ Znění otázky: „Domníváte se, že každému člověku v České republice je umožněno dosáhnout vzdělání, které odpovídá jeho schopnostem?“

² Znění otázky: „Jak důležité jsou podle Vašeho názoru následující skutečnosti pro to, jakého člověk dosáhne vzdělání? Vzdělání rodičů, rasa či národnost, pohlaví, vlastní schopnosti, píle a pracovitost, to, zda člověk zná správné lidi, to, zda člověk pochází z bohaté rodiny.“ Možnosti odpovědí: rozhodně důležité, spíše důležité, spíše nedůležité, rozhodně nedůležité, neví.

Téměř tři čtvrtiny oslovených se domnívají, že vliv sehrává i vzdělání rodičů, kolem dvou třetin respondentů pak přisuzuje vliv i původu z bohaté rodiny a tomu, že „člověk zná správné lidi“. Jako nedůležité naopak vnímají Češi rasu či národnost (59 %) či pohlaví (84 %).

Analýza druhého stupně ukázala, že – při třídění podle dosaženého vzdělání respondentů – přisuzují lidé s (neúplným) základním vzděláním v porovnání s respondenty s vyšším dosaženým vzdělanostním stupněm častěji důležitost „známostí správných lidí“ a „původu z bohaté rodiny“.

Z tabulky č. 2 je patrné, že rozložení odpovědí na tuto otázku se od roku 2005 nijak významně nezměnilo.

Tabulka 2: Co ovlivňuje dosažení vzdělání? – časové srovnání (v %)

	2005		2006		2007		2008	
	ano	ne	ano	ne	ano	ne	ano	ne
píle, pracovitost	95	4	97	3	98	1	97	2
vlastní schopnosti	95	4	96	4	98	2	97	2
vzdělání rodičů	75	23	74	24	77	23	74	25
znalost správných lidí	69	27	67	26	68	26	70	23
původ z bohaté rodiny	64	31	61	34	64	32	67	30
rasa či národnost	35	60	35	60	36	59	36	59
pohlaví	17	81	18	89	16	81	15	84

Pozn.: Dopočet do 100% v jednotlivých letech tvoří odpověď „neví“.

Tři čtvrtiny dotázaných se domnívají, že jejich vlastní vzdělání jim poskytlo všeobecný přehled a kvalifikaci v oboru (viz tab. 3). O něco menší díl respondentů (71 %) si myslí, že vzdělání u nich posílilo smysl pro odpovědnost. Nadpoloviční většina českých občanů se dále domnívá, že vzdělání je naučilo vytvářet si vlastní názor a rozšířilo jejich kulturní přehled.

Tabulka 3: Hodnocení vlastního dosavadního vzdělání (v %)³

	rozhodně ano	spíše ano	spíše ne	rozhodně ne	ano/ne
poskytlo všeobecný přehled	22	55	19	4	77/23
poskytlo kvalifikaci v oboru	34	42	14	7	76/21
posílilo smysl pro odpovědnost	23	48	21	4	71/25
naučilo vytvářet si vlastní názor	17	43	30	7	60/37
rozšířilo kulturní přehled	13	45	32	8	58/40
naučilo jednat s lidmi	12	37	36	12	49/48
naučilo orientaci v politice	3	13	38	42	16/80

Pozn.: Dopočet do 100% v řádcích tvoří odpověď „neví“.

³ Znění otázky: „Pokud byste měl celkově zhodnotit Vaše dosavadní školní vzdělání, profesní přípravu, a) poskytlo Vám všeobecný přehled, b) rozšířilo kulturní přehled, c) posílilo smysl pro odpovědnost, d) naučilo Vás vytvářet si vlastní názor, e) poskytlo kvalifikaci v oboru, f) naučilo vás jednat s lidmi, g) naučilo Vás orientovat se v politice?“

Téměř vyrovnané byly kladné a záporné odpovědi u možnosti „jednat s lidmi“ – podle mínění 49 % respondentů je to naučilo právě vzdělání, 48 % z nich však zastává názor opačný.

Čtyři pětiny oslovených se domnívají, že je vzdělání nenaučilo orientovat se v politice, kladný postoj u této položky vyjádřilo 16 % účastníků výzkumu.

Třídění druhého stupně ukázalo, že i u této otázky bylo štěpící linií zejména vzdělání respondentů: zatímco vysokoškolsky vzdělaní lidé častěji souhlasili s tím, že jejich školská dráha jim poskytla všeobecný i kulturní přehled, kvalifikaci, schopnost jednat s lidmi, orientaci v politice a posílilo smysl pro odpovědnost, lidé se základním vzděláním se u těchto položek stavěli ke svému vlastnímu vzdělání kriticky.

Co se týče věku, dotázaní v kategorii 30-44 let se častěji domnívají, že jejich vzdělání jim „spíše neposkytlo“ kulturní přehled, zatímco šedesátiletí a starší respondenti zas častěji než ti mladší uváděli, že jejich vzdělání jim rozhodně posílilo smysl pro odpovědnost.

Z tabulky 4 je patrné, že rozložení odpovědí u jednotlivých položek se v průběhu posledních tří let nijak výrazně nemění.

Tabulka 4: Hodnocení vlastního dosavadního vzdělání – časové srovnání (v %)

	2005		2006		2007		2008	
	ano	ne	ano	ne	ano	ne	ano	ne
poskytlo všeobecný přehled	77	21	77	22	75	23	77	23
poskytlo kvalifikaci v oboru	74	23	77	21	75	22	76	21
posílilo smysl pro odpovědnost	68	28	73	23	71	26	71	25
naučilo vytvářet si vlastní názor	60	37	67	30	59	38	60	37
rozšířilo kulturní přehled	54	43	58	40	56	41	58	40
naučilo jednat s lidmi	51	47	51	46	51	47	49	48
naučilo orientaci v politice	19	78	19	77	16	81	16	80

Dopočet do 100% v v jednotlivých letech tvoří odpověď „neví“.